

„În urechea timpului” de Ioan Baba

→ vedere, sau amanta acestuia cu mult mai tânără, însă, cum se va dovedi mai târziu – cumva, ca în filmul evocat al lui Polanski -, angajata marelui mutilat Amarillo, însărcinată (care acționează însă și în nume propriu) cu protecția lui Andrei, personaj în plin centrul interesului acestuia, ca ultim exponent, încă neștiut de către ceilalți, al sectei gnostice a *perfectilor*, ideal cititor al *Cărții Negre a Umanității* și, totodată, înlocuitor al Ioanei. După ce străbate un labirint de străduțe, uși, coridoare, holuri și prelate, ce trimit, dacă vrem, la decorul oniric eliadesc din *La țigănci* (și din acest punct de vedere, *Malad-ul* este un perfect palimpsest), Andrei se trezește, în sala unui teatru defazectat din Praga, spectator interactiv la ritualul lapidării Ioanei, prin extragerea cu seringă a „lichidului dintre oasele craniului și teaca creierului” (!) de către secta lui Bedros. În atmosfera decadentă, potențată de parada de modă, cu muzică *beat grunge*, ce succedă momentului terifiant, Andrei și Ioana ies, *deux ex machina*, prin cortină, direct la malul mării, unde îi aștepta o barcă pescărească cu care pornesc în larg. Ea are acum prilejul să i se destăinuie, spunându-i că la conferință „nu eram așa convinsă că o să-ți aduci aminte de mine (...) Uităm ușor, pentru că ne e mai comod, ca să ne protejăm de lucruri care ne dor foarte tare și care altfel ne-ar sparge din interior în mii de bucăți”. Cei doi își împărtășesc nestingheriți aici marea lor taină, iar conversația se constituie în câteva pagini foarte sus ale acestui ambițios, încă o dată, construct, un subtil roman de dragoste, neîndoielnic, chiar dacă trama lui alunecă uneori în subsecvențe de romanț exotic sau de mistere. În mod evident, dialogurile, din păcate, *rara avis*, sunt, literar vorbind, cele mai pline de viață pagini ale cărții, spre deosebire de povestirea-relatare care suferă nu o dată de viciul unei factologii mult prea bogate; dar, sigur, autorul are de câștigat, în subsidiar, un pariu prozastic acaparant, și o demonstrație de făcut poate mai întâi sieși, pentru a-și permite acum să-și menajeze cititorul. Revenind la firul epic, în furtuna iscată din senin pe mare, Andrei o mai pierde încă o dată pe Ioana, care mai are însă timp pentru a-i șopti răscolitor în ureche („vocea însă era vocea mea”) : *Doar pe mine te-am iubit, doar pe tine m-am iubit...*

„Am plâns până ce năvodul s-a făcut greu și m-a tras în adânc”, sunt ultimile cuvinte ce pot fi puse în sarcina eroului-eu narator și cu care, de altminteri, se încheie capitolul cinci. Cititorul îl va descoperi din nou pe Andrei, după acest episod ambiguu (pe care îl notăm cu plus), la Laussane, în rezerva spitalului universitar de unde este răpit și luat în primire de Elisa, de la care află, mai întâi, că Bedros a făcut un atac cerebral, iar despre sine că a fost internat aici cu diagnosticul de hipersomnie în urmă cu 10 zile, mai mult, că este acuzat deuciderea Ioanei și urmărit de Poliția Federală. Fragmentat bineșor până în acest moment, datorită caracterului ocult și neașteptat de concurent al intrigii, odată cu introducerea în scenă a însoțitorului personajului principal, este vorba, firește, de Elisa, metoda de abordare romanescă („cum se face”) devine aproape clasică, nesuferind efectiv - ba dimpotrivă, așa zice - nicio scădere de potențial. În drum spre Milano, la întâlnirea cu Antonio Cirio (*Biblioteca*), Andrei se familiarizează cu povestea de viață a Elizei, o fostă prostituată junky dependentă („rostul meu era să experimentez, să nu cunosc limite și să îmi definesc singură identitatea”), salvată miraculos de la moarte, la 18 ani, de Amarillo Cruz, fondatorul și acționarul majoritar de la W Company, societatea unde lucrează și Andrei. Romanul crește permanent și se îmbogățește diegetic cu biografia Bibliotecarului și, exponențial, prin ea, în continuare, cu destinul exemplar al lui Amarillo (de departe, în stil sud-american, expozeul cel mai interesant), cu povestea lui Bedros (chilian de origine armeană ca și dublul geamăn, nu?) și, din nou, printr-o nouă experiență hipnotică a lui Andrei, cu un Amarillo complet nou și surprinzător, un adevărat joker pentru Alexandru Voicescu, oficiind la Amărăști (!), de această dată, slujba de înmormântare a unui copil (!). Acolo Andrei sapă și dezgroapă dintr-un mormânt *Cartea...* care „crescuse cu fiecare nouă folosire, hrănindu-se din umbrele tuturor vieților peste care acționase”. O arde hotărât, fără nicio explicație, după care, *mutatis mutandis*, coboară din avionul Swiss Air al cursei Timișoara- Zürich la terminalul B, unde o caută cu privirea pe Elisa pentru a scăpa împreună, într-un hotel din Bollingen (la propunerea ei) din năvodul tuturor viselor rele... De unde probabil și titlul (frumos și realmente deschis) al acestei scrieri.

Ar trebui spus măcar *en passant* cititorului că hotelul „cu trei turnuri” căutat pe malul lacului Bollingen de către protagoniști s-ar putea să fie chiar castelul cu patru turnuri construit de Karl Gustav Jung, o *cetate de vise* unde psihiatrului elvețian îi plăcea, se spune, să petreacă alături de soție mai multe luni din an... Astăzi însă inaccesibil absolut oricui...

Finalul romanului, destul de expedit, dar să nu mă grăbesc eu însumi, are totuși darul de a reconecta subit cititorul, din marea de întâmplări care de care mai captivante, cu natura de palimpsest a unei briante scrieri în oglindă, o densă și frumoasă încercare de citire/recitare a acelei lumii creată în noi - ca singură cale de redempție individuală, aici pe pământ - de toate miturile și superstițiile artei. Dincolo de expresia rezultatului - mai mult decât meritore - și lăsând deocamdată la o parte formula prozastică, despre care îmi propun să glosez altă dată, Alexandru Voicescu atacă subiectul cu un ground cultural și o dispoziție creatoare în marginea acestuia absolut remarcabile. Pentru curajul abordării „clambake” și rezultatul livrese mai mult decât notabil (ca și pentru încă alte și alte calități genuine învederate ale scrisului său) tânărul Alexandru Voicescu merită urmărit și susținut.

Remacabilul volum de „*distihuri paradoxiste*”, ce poartă titlul-metaforă „În urechea timpului”, de Ioan Baba, unul dintre cei mai importanți poeți contemporani de limbă română din Serbia, a apărut nu cu mult timp în urmă, în ediție bilingvă, română și engleză, la prestigioasa Editură Libertatea din Panciova, cu sprijinul Secretariatului Provincial pentru Cultură și Informare Publică din Voivodina. Textul actualului volum a mai fost publicat, de altfel, „integral și mai întâi”, după precizarea eminentului, eruditului său prefațator, prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, în „Anuarul de martie” (Timișoara), în 2009, apoi, în versiunea „revăzută” a întregului volum a fost inclus în sumarul generos al „vestit-masivei lucrări „Caietele/ Cahiers/ Notebooks „Tristan Tzara” - „International Publication of Contemporary Avangarde Studies”, tomul din anul 2010.

Excelenta versiune în limba engleză a volumului „În urechea timpului” de Ioan Baba datează din anul 2003, i se datorează poetei-anglicist, Gabriela Pachia și a fost însoțită de o extrem de semnificativă și relevantă notă biobibliografică: „Meridianul Novi Sad al poeziei europene: Poetul, jurnalistul, publicistul, lexicograful, traducătorul și editorul Ioan Baba”.

Volumul recenzat de noi beneficiază de un substanțial, pertinent „ARGUMENT” (- prefață n.n.) cu titlul „Ioan Baba ori meridianul - Novi Sad al poeziei valah-europene”, semnat de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, text critic scris cu aplicație și pătrunzătoare, strălucită forță analitică, având structura și valoarea unui veritabil studiu monografic sintetic, concentrat, ce încorporează în paginile sale bogate, aproape exhaustive date/informații biobibliografice și analizează, în ordine cronologică, toate volumele de versuri scrise și tipărite până acum de Ioan Baba.

Distinsul prefațator al volumului, mare, fără egal cunoscător al istoriei și esteticii haiku-ului nipon, cea mai scurtă formă fixă de poezie/ (micro)poem din istoria literaturii universale, scrie, între altele, despre, „distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba că i-au prilejuit autorului „certe realizări estetice”, autorul lor fiind din plin înzestrat, ca „artist al cuvântului”, pentru a deveni un „autentic-virtuoz ... caligraf al celei mai scurte forme fixe de poezie” și ne oferă, apoi, o inteligență și subtilă sinteză „conținutistă” a „distihurilor paradoxiste”, îmbinându-le, integral citate, într-un singur enunț amplu, cursiv, coerent ideatic, ce amintește de tehnica integratoare de proverbe născocită de Anton Pan, în celebra sa carte de substanță paremiologică „Povestea vorbii”: „Eroul liric/ epic din distihurile paradoxiste ale lui Ioan Baba „caută viitorul, vânzând anii pe amintiri”, „nu strică ipoteza frumoasă cu o faptă urâtă” - ceea ce-i laudabil și în ultimă instanță estetică - ori constată că „după ce [și-] a pierdut încrederea, nu mai are ce să piardă”, că «La boul fără minte,/ Prostia e în frunte», că «Nu se scrie violent,/ Ci cu îndurare ...», că «Alergi, apropiindu-te/ De ființa care s-a îndepărtat», că are «Încredere/ În neîncăpătoare», fiind totodată „cu plecăciune salutat [de] cei din comisia de epurări”, pentru că

«Vrea să știe/ Ce nu trebuie să știe ...», pentru că «Treaz tace, dar nu-i mut,/ [și de-i] Beat, vorbește [de] parcă-i surd», pentru că «Pesimistul susține că nu se poate mai prost/ [și] Optimistul îl convinge că se poate», pentru că «Oamenii se ucid din necunoaștere,/ La porunca ălor de se cunosc», pentru că „nu vede la întuneric [și-și] pune ochelarii”, pentru că «După ce decolează,/ Nu se pricepe să aterizeze» și pentru că „a umple golul, toarnă din gol”, etc”.

„Distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba ne conving cu forța evidenței că poetul are, într-adevăr, o veritabilă, structurală vocație a esențelor și a expresiei concise, epigramatică, a lapidarității și austerității și strălucirii gnomiche, sapiențiale, de factură aforistică, apoftegmatică.

Propensiunea accentuată, obstinată pentru laconismul de ideogramă al discursului liric, orientarea statornică, programatică, de descoperire și punere în valoare a celor mai adecvate tehnici, formule și mijloace de expresie esențializată, eliptică, apropiată „distihurile paradoxiste”, cum insistă să ne convingă prefațatorul volumului, și de statutul estetic al haiku-ului nipon, nu atât prin „dimensiunile reduse” și număr de silabe, cât prin rafinamentul stilistic, prin inventivitatea și subtilitatea unor frecvente flexiuni semantice, prin elevatele virtuți/ valențe reflexive, de profunzime și o capacitate sugestivă, revelatoare, aparte, prin nenumăratele elemente definitorii, lesne detectabile/ recognoscibile, ale artei haiku-ului, întâlnite și în distihurile lui Ioan Baba.

Această însumare programatică de implicații de ordin estetic este servită adecvat, cu o sobră, austeră expresivitate, de o tehnică surprinzător de productivă a instantaneelor, a prim-planurilor, a stop-cadruurilor, a fragmentarului și, mai ales, a decupajelor unor imagini, gesturi și fapte de viață de o părelnică banalitate, dar cărora talentul viguros, intuiția de finețe și inteligența artistică vie, speculativă le conferă, în registru simbolic și parabolic, plurale semnificații nebănuite, inedite, de o pregnantă originalitate, pentru că, în mod indubitabil, poetul Ioan Baba are „*darul revelației gnoșeologice*” cum ar zice cunoscutul și apreciatul critic literar Paul Aretzu. În această dimensiune de ordinul expresiei poetice se înscriu și frecvențele apeluri la virtuțile expresive ale paradoxului, ale contrastelor, ale polisemiei unor cuvinte, ale unor jocuri inteligente, subtile și sugestive de cuvinte, ale unui ludic grav, de sorginte existențialistă, ale (auto)ironiei, ale unei evidente, veritabile tehnici de factură silogistică, ale unor procedee proprii esteticii literaturii absurdului, ale registrului parodic etc. După câte se poate lesne sesiza, câteva dintre tehnicile și modalitățile de expresie semnalate de noi (ludicul, parodicul, deconstruirea discursului liric, (auto)ironia, fragmentarul, accente existențialiste etc.) sunt proprii esteticii „minimaliste” a poeziei postmoderniste, sub al cărei semn amplu integrator „distihurile paradoxiste” ale remarcabilului poet român din Serbia, Ioan Baba, pot fi plasate cu justete și argumente de substanță elocvente.

Excelenta versiune în limba engleză a volumului „În urechea timpului” de Ioan Baba datează din anul 2003, i se datorează poetei-anglicist, Gabriela Pachia și a fost însoțită de o extrem de semnificativă și relevantă notă biobibliografică: „Meridianul Novi Sad al poeziei europene: Poetul, jurnalistul, publicistul, lexicograful, traducătorul și editorul Ioan Baba”.

Mircea Petean – între existență și neant, împlinire și zădărnicie, rostire și tăcere

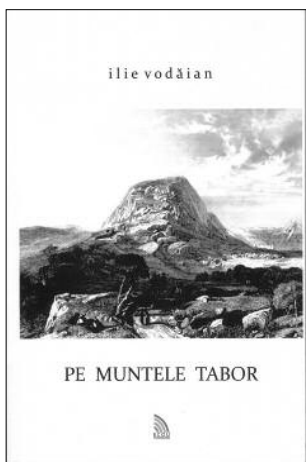

...Mircea Petean se dovedește un observator lucid al timpului nostru, îndeosebi al peisajului literar-artistic, trăind intens, pasional clipele existenței și ficționalizându-le magistral în varii registre.

L.G.

Poetul ca și psalmistul e conștient că poezia sa merită laudă, dar nu pentru că poemele ar fi opera lui, ci pentru că sunt inspirate de Duhul Sfânt...

E.N.

cronici

Sătul de utilizarea canoanelor anchilozate ale genurilor literare, în *Nicanor, ultimul om* (Ed. Limes, 2014), Mircea Petean revine la transcrierea discursului oral, inventând două personaje în care el însuși se scindează: *Scribul* și *Retorul*. Pe parcursul experimentului său literar original și incitant, autorul meditează liber și profund la problemele ontologice majore, pendulând între existență și neant, împlinire și zădărnicie, rostire și tăcere. Rezultă un puzzle compus din fragmente de eseu, proză de facturi foarte diferite, dramaturgie și poezie.

Pornind de la motto-ul cărții, constatăm că autorul depășește limitele percepției obișnuite, considerând că aparține în egală măsură existenței și neantului. Revelația nimicului nu constituie o angoasă postmodernistă ce determină orientarea consumistă a omului contemporan, ci induce o faustică zbatere între împlinire și zădărnicie. Pentru fiecare dintre noi există o perioadă de înflorire/împlinire, urmată de zădărnicia indusă de trecerea timpului și iminența morții (*Triumf*).

În plan literar, antinomia se traduce prin pendularea între rostire și tăcere. Ajungem astfel la *Nicanor, ultimul om*, „care știa citi urmele rostirii pe albul tăcerii”. Cu alte cuvinte, din perspectiva neantului, poezia se va stinge, iar rostirea va sucomba în tăcere, Nicanor fiind ultimul poet sau ultimul cititor, așa cum a fost odată un *Ultim mohican*. În poemul *Nedumerire*, autorul se întreabă dacă Nicanor este autorul însuși sau un personaj fictiv. Răspunsul este simplu: și unul și altul. Este un *alter ego* al autorului, care, tratat estetic, devine personaj fictiv. Biografia lui Nicanor (*Ultimul om*) se suprapune până la un punct peste biografia autorului: s-a născut într-un sat transilvan, a citit bibliotecile tatălui, școlii, comunei; excesul de lectură l-a epuizat/scârbit și ca urmare a descoperit neantul. Trecând în ficțiune, Nicanor se retrage în mănăstiri, după care, nemulțumit de experiența religioasă, se întoarce în lume, cu vocația prieteniei. Se simte atras de convorbirile din cafenea, și dezamăgit de condiția umană; într-un final deschis, dispăre definitiv. Din această succintă expunere, deducem că Nicanor a experimentat toate domeniile cunoașterii spirituale, de la cele artistice la cele religioase, negăsindu-și împlinirea. Etapele inițiatice ale acestei gnoseologii se regăsesc în paginile cărții care transcriu imaginile *Caiete de sinucigaș* ale actantului. Într-unul din capitole, Mircea Petean clasifică astfel *Cele patru stadii ale comunicării*, dintre care primele trei sunt în cheie negativă: refuzul întâlnirii reale cu altul; refuzul metafizicii; refuzul identității celuilalt; a patra, în cheie pozitivă, reprezintă comunicarea reală, redând *chipul celuilalt*. În această ultimă direcție se creează portretele personajelor selectate de autor pentru situațiile, extrem de percutante, povestite.

Ultimul Sihastru reprezintă un alt Nicanor care trăiește avatariile comunicării. Izolat, la capăt de lume, personajul savurează, la telefonul mobil, rostirea celorlalți. După un timp, ca replică a oralității instituite, eroul este cuprins de dorul lecturii textului scris în limba română.

Meditând asupra credinței, în clipele de răgaz, autorul constată paradoxul că aproape toți marii savanți ai omenirii au fost credincioși (*Pe inserate*).

Coborând spre registrul terestru, autorul se metamorfozează în *Omul de hârtie cu coperti de carton*, care

simbolizează deopotrivă produsul creației, cartea și editarea ei (activități specifice omului Mircea Petean). O întâmplare de un comic savuros se relevă în *Riscurile meseriei*, când geanta editorului își salvează posesorul, în activitatea de comercializare a cărților, de mușcătura câinelui unuia dintre librari.

Un alt *alter ego* al autorului îl reprezintă *Călătorul de profesie*, marginalizat în epoca totalitară, care va releva problemele diasporei românești postdecembriste, ale globalismului și ale creșterii alarmante a populației globului (copii tăinuți în China – vezi *Salamandra*).

Desigur, majoritatea textelor sunt dedicate lumii literare și artistice: lansări și târguri de carte, festivaluri literare, întâlniri cu scriitori. *Poetul*, care se destăinuie, constituie și el o dublură a autorului. Și e mai mult decât atât, ca de fiecare dată, ambiguitatea acționând cu maximă eficiență în cazul lui Mircea Petean. Acesta se arată oripilat de orgoliile nemăsurate ale poezilor, cărora le vine foarte greu să lase microfonul din mână, de pildă, la un *Recital* desfășurat într-o biserică restaurată. El se simte mai aproape de autorul onest care nu vrea să șocheze/epateze (*Portretul poetului necunoscut*). În textul intitulat *Cică niște cronicari*, autorul distinge patru categorii de critici literari: *criticul-algebru*, pentru care opera cercetată reprezintă o ecuație cu *n* necunoscute; *criticul-vulcanolog*, care riscă să coboare în craterul textului, vulcan adormit; *criticul-etnomolog*, calat pe interpretarea stilistică și *criticul narcisist* pentru care opera este pretextul propriului discurs (metatext). Criticul tentat de obiectivitate lipsește, ori poate că absența sa sugerează faptul că obiectivitatea e ca și imposibilă în comentariul literar.

În *Nicanor, ultimul om*, Mircea Petean se dovedește un observator lucid al timpului nostru, îndeosebi al peisajului literar-artistic, trăind intens, pasional clipele existenței și ficționalizându-le magistral în varii registre. Stilul abordat, metatextual și interdisciplinar, constituie o inovație originală prin contopirea genurilor literare. Neantul amenințător, din spatele existenței conferă ardență mesajelor mirceapeteniene.

Volumul se încheie cu ciclul de versuri *Din zicerile lui Nicanor, ultimul om*, apărut inițial în volumul *Lovituri de nisip*, din 2004 (ce-i drept, acolo titlul era ușor schimbat: *Din zicerile lui Nicanor, anonimul transilvan*). Redăm, în chip concludiv, câteva mostre: *afirmă lucruri care ar putea constitui oricând tot/atâtea capete de acuzare/ cu superbă indolență – gura omului e/ o moară care face din cuvinte nisip – zice/ și pe față-i joacă vipia deșertului, sau: umbli de dăra omului – zice/ cumpărăți un cocotier/ urcăte-n el și scutură-l/ culege fructul cu grijă/ coasei o pereche de cotiere și trimite-l la slujbă, și: îți recomand – zice// ca zi după zi să te dedai acestui mic exercițiu –/ uită-te îndelung în golul ferestrei și vei vedea/ cum toate se resorb în vidul originar. Revenim astfel la neantul din spatele existenței.*

Spectaculoasa carte a lui Mircea Petean (a nu se neglija nici dimensiunea ludică, nici cea fantastică, nici cea intens speculativă a discursului său literar) înregistrează cu o acuitate de ceasornicar oscilațiile dintre existență și neant, împlinire și zădărnicie, rostire și tăcere.

LUCIAN GRUIA

Pe Muntele Tabor

Faceți pauză în lucrul vostru obișnuit, în preocupările voastre curente, cunoașterea poeziei ca și cunoașterea divinității nu se dobândește în grabă, între două alte treburi, ea cere o anumită așezare a minții, o anumită stare a sufletului. *Poemele creștine din volumul Pe Muntele Tabor îl au autor pe Dumnezeu care inspiră și mâna scriitorului ce așază în slove gânduri sfinte, care vor hrăni sufletele însetate de adevăr*” cum în mod fericit se exprimă în binecuvântarea de la începutul textului, Patriarhul locului, Calinic al Argeșului și Muscelului, și prețuit scriitor, la rândul Înaltpreasfinției Sale.

Poezia este un exponent al poetului față de casa lui Dumnezeu care prin creație devine vizibilă și îndeamnă la contemplație și la trăirea în smerită cugetare ca acoperământ dumnezeiesc, pentru ca propriile noastre izbânzi să nu fie văzute, poezia îndeamnă la smerită cugetare ca adânc fără fund al puținătății noastre care nu poate fi jefuit de niciun tâlhar.

Ilie Vodăian recrează cu sufletul, cu cuvântul și cu imaginația *Muntele Tabor* pe care își întemeiază un univers spiritual atins de aripi de înger, prin care își deschide drum către Dumnezeu „în zbor de vultur, de cocor de buburuză./ ori prin albastrul spectral din adâncul ceresc.” către „icoana înrămată în mister - / icoana Ta, la care țin atât de mult, / încât nu mi-ar ajunge s-o privesc / nici de-aș avea timpul să dau cu pasul / distanța, dus-întors, de la pământ la cer!” (De când mă știu). Cu inima încărcată de credință, poetul merge pe urmele Fiului lui Dumnezeu, alături de Petru, Ioan și Iacob, pe vârful Tabor, stăruind în întrebarea către înger: *Am ajuns, oare, atât de aproape de hotarul / dintre lumină și nesfârșita noapte fără stele?!...* Fără îndoială că întâlnește aici Lumina cerească, Lumina de Dumnezeu întrupat în care se află învăluți Moise și Ilie, și unde apostolul Petru dorește să le ridice trei colibe. Eroul liric participă afectiv, la acest eveniment revelator care îl încarcă de har, precum și la *Cina cea de Taină*, la care i-a parte ca martor simțind cum *Se zvârcolește aluatu-n cuptor / cu gândul la pâinea ce se va frânge / peste vinul prelins / ca o dâră de sânge pe masa tăcerii. Ciorchinul din vița-de-vie simte / cum aleargă prin coajă și sâmburi / acidul din spinul durerii.*(Cina) Versul său când devine dramatic, când se proiectează către un mâine luminos în care *”Va fi o zi deosebită. / Sângele Mirelui a curs de ieri / înroșind ouăle din cuibare. Mâine o să ne trezim cu noaptea-n cap / să prindem clipa când se-aprinde, / de la sine, lumina ce nu piere.// Lumina pe care o vom ține strâns / în mâini, / curați la trup, și-n cuget mai curați, / să ne împărtășim / în haine noi, de sărbătoare / așa cu se cuvine pentru ÎNVIERE.*

În *Muntele Tabor*, Ilie Vodăian celebrează poetic Învierea lui Iisus, cu lumina, cu bucuria, cu înnoirea vieții: *Miroase peste tot a primăvară / și cineva îi unge picioarele cu mir. / Și cu ulei de liliac înflorit le unge / să fie întărite pentru călătoria prin negura / pe care, de la un capăt la altul, / cu spada REÎNVIERII o va străpunge!*

Miturile biblice, cum ar fi cel al Nunții de la Canna Galileii, din fața primei minuni a Mântuitorului, prezența Maicii Domnului, cuiele bătute în trupul sublimului crucificat, cutremurul, suferința planetei, apariția Treimii și glasul Tatălui: *Acesta este Fiul Meu Cel Preaiubit!*, Crucea ca simbol al creștinătății, vinul Sfintei Euharistii și Rugăciunea, sunt recurente pe parcursul discursului liric al acestei cărți încărcată de un mesaj optimist pe calea regală a căutării lui Dumnezeu și a îndumnezeirii omului.

Cartea de față este însuflețită de fiorul dumnezeiesc și de trăirea revelatoare a autorului, care prin conținutul poemelor sale creștine face ca Dumnezeu să devină vizibil, și cititorul să-L urmeze pe întregul Său drum din Galileea și până la Cruce, de la Înviere și până la Înălțarea în Împărăția cerurilor. Textul liric se constituie într-o rugăciune continuă, într-un imn de credință și dăruire, de înălțare pe Muntele Tabor, munte al Luminii coborâte din inima Tatălui.

Poetul ca și psalmistul e conștient că poezia sa merită laudă, dar nu pentru că poemele ar fi opera lui, ci pentru că sunt inspirate de Duhul Sfânt, fără de care nimic nu capătă strălucire, aici jos, pe pământul sacru.

ELISAVETA NOVAC

O Arcă a Speranței

În linia romanelor sale anterioare („Maja Desnuda”, „Pesta”) și a volumelor de povestiri (Dintre care cităm doar unul, mai recent, „Die Fabrukler-Povestiri din Fabric”), romanul Danei Gheorghiu, recent apărut la Editura Proema, „Toamna, când se bat nucii”, se menține în perimetrul prozei de atmosferă, dar și de introspecție a sufletului feminin. Minuțiozitatea cu care autoarea disecă sentimente, atitudini, situații de viață e, și de data aceasta, exemplară. Operația „pe suflet” e completă și executată, cu tot instrumentarul, în fața cititorului: „obiectul” e întins pe masă și asistăm, în direct, la incizii, extirpări și reparații epiteliale. De fapt, modulul de esență al romanului Danei Gheorghiu este sentimentul de solidaritate umană. Frustrarea, revolta, când mocnita, când manifestă, este pentru un gest nu doar de malpraxis, dar mai ales de sub-uman (dr. Ferfelea), cu atât mai de neînțeles, cu cât el venea de la un om care fusese multă vreme în preajma familiei, care păruse a deconta idealuri intelectuale comune, dar care se dovedise a fi un impostor moral. Romanul evoluează, treptat, din rechizitoriu vehement, până la la efortul eroinei de a-și scruta viața în episoadele ei esențiale, de a scruta marginile subțiri ale existenței ca om, în speță ca femeie, cu precaritățile pe care le impune Destinul. Boala îi dă ocazia de a se auto-devoala artistic, dar și propensiuni spre marginea inefabilă a Condiției Umane. Răul, nesomnul conștiinței devin paradigma debutul romanului lasă loc, încet, unui sentiment nou, de îndârjire în fața provocării Destinului. „Vreau să trăiesc!” e noua deviză sub care marșează femeia din „Toamna, când se culeg nucii” și care adună în jurul ei, ca într-o Arcă a lui Noe, toate celelalte locatari ale salonului. Astfel, salonul se transformă, subit, dintr-o locație a lăncezelii spre Moarte, într-o corabie a Speranței, iar la rândul lui, romanul evoluează, sub ochii noștri, dintr-un imn al revoltei, într-un protest existențial, ca mai apoi să devină un Cor al solidarității umane. Traversarea Sentimentului, segmentarea lui în porțiuni distincte și dureroase, de la Revoltă, la Acceptare și, în sfârșit, la Luptă, dă miza majoră a acestui roman de o densă tensiune ideatică, dar și, așa cum ne-a obișnuit Dana Gheorghiu în celelalte volume, de o stilistică impecabilă.

Impresia de dans într-un perimetru limitat, de gherghel pe spații mici e prezentă și în romanul de față. Predispoziția Danei Gheorghiu pentru valențele amănuntului e evidentă, atât la nivelul frazei și al cuvântului, dar și în secvențele narațiunii. Salvarea propriului suflet, dar și al celui de lângă tine devine miza majoră a fiecăreia dintre pasajele acestei Arce contemporane, căpătând accente dramatice, punctate semnificativ în substanța cărții: „Oare cum poți să zâmbești cu sabia lui Damocles deasupra capului?...” Absența unui „doctor de suflete” din schema spitalului, resimțită de către pasagerile ce călătoresc către un liman al Morții, transformate într-un detașament al Speranței, face ca fiecare dintre ele să devină, pentru sine și pentru celelalte, un „doctot de suflet”. Solidaritatea și Speranța se propagă în chiar substanța de cuvânt a romanului: finalul devine, din punct de vedere al demersului narativ, fluid, ca unda unui torent ce vine cu puterea Nădejzii și mătură tot ce înseamnă lașitate, incompetență, rea voință, dar și imbatabil Destin. Singura deviză în lupta atât de inegală cu Cancerul e: „Voi trăi”. Dar nu singură: ci cu acei din jurul meu, pe care Dumnezeu, voit sau doar prin probabilitate, ni i-a așezat alături. Astfel, „Voi trăi” devine curând un „Vom trăi!”, deopotrivă militant și imperativ. Romanul Danei Gheorghiu este un Imn contemporan al Solidarității umane, al unei lupte pe care o zărim prea ades în jurul nostru și la care credem că suntem doar spectatori. „A, nu! A! Să nu aud! Nu se poate. Luptăm, luptăm!” se aude strigătul Danei, deopotrivă pacientă, eroină de roman și romancieră, dublat de ecoul de cor antic al celorlalte încercate ale Destinului: Niculina, Vera, Lidia, Ludmila, Roswita, Kottila, Marika: „Suntem cu toții în aceeași corabie!” Romanul Danei Gheorghiu este și un apel, nu doar la condescendență, dar mai cu seamă la Solidaritate. Un sentiment al Umanului în marș „umăr lângă umăr” pe care l-am mai regăsit doar în romanele lui Malraux.

„Toamna, când se bat nucii” este un roman adevărat, dens și problematic, un roman incitant, cu o problematică terifiantă, în care se simte sângele subțire, pus în rol de cerneală, în care sentimentul implacabilului, dar și al Speranței e despăcat în două, în patru și-n câte e nevoie, de mâna sigură a unei prozatoare adevărate.

GHEORGHE TRUȚĂ

Octombrie 2015

Biblioteca de filozofie Falsafa

Cum să filosofăm în Islam? de Souleymane Bachir Diagne (trad. de Ciprian Mihali și Andreea Rațiu, Ed. Ideea Design & Print, Cluj 2015), filosof născut în Senegal, cu studii la Paris în logică și istoria filosofiei, conține în acel semn al întrebării tensiunea existență dintotdeauna în lumea islamică între rațiune prin esență iscoditoare, dubitativă și supunerea totală proprie învățăturilor *Coranului*. Pentru a justifica posibilitatea filosofiei în acest spațiu autorul indică unele dintre întrebările lăsate deschise de religia lui Mahomed, precum: cine trebuie să guverneze?; totul este predestinat sau omul are liber arbitru?; cum putem vorbi despre Dumnezeu (Allah) în condițiile în care El depășește categoriile prin care-L numim?; *Coranul* este creat, deci poate fi interpretat sau increat, ceea ce conduce la literalismul absolut?; dacă limba arabă a Revelației coranice este limba perfectă, atunci traducerea din alte limbi sunt atât inutile, neaducând nimic, cât și dăunătoare întrucât o impurifică. Mai ales răspunsul la ultima problemă a dat naștere filosofiei în Islam, știut fiind că ea a apărut prin traducerea și asimilarea de către câțiva gânditori musulmani a filosofiei grecești. S-a petrecut ceea ce se cheamă *o translatio studiorum*, o transplantare a elenismului în Orient după închiderea de către împăratul Justinian a școlilor filosofice din Atena și Alexandria în anul 529. „Filosofia (falsafa în arabă n.m) în pământul islamic este o istorie de întâlniri: cea dintre filosofia greacă și teme islamice; cea dintre limbile siriacă și greacă și limba arabă; cea dintre tradițiile teologice-filosofice care se întrepătrund astfel încât o istorie a filosofiei medievale care așa cum se întâmplă adesea, să urmărească doar firul filosofiei creștine latine ar fi una trunchiată, incompletă”, scrie cu o îndreptățire confirmată de mulți istorici mai recentii ai filosofiei, autorul¹.

Filosofia islamică s-a născut așadar ca dialog și numai sub această formă poate exista. Diagne oferă în sprijinul acestei idei o istorie a principalelor momente de reflecție filosofică în islam,

expunând cu multă claritate gândirea unor: Al Farâbi (sec a IX-lea), Avicenna (sec al X-lea), Averroes (sec al XI-lea) iar mai recent, Afgani (sex al XIX-lea) sau Iqbal (sec XX). Cititorul de filosofie occidental va regăsi în tradiția gândirii islamice multe teme comune și afinități între filosofii musulmani și: Descartes, Spinoza, Leibniz, Pascal, Nietzsche, Bergson ș.a. Cartea pledează pentru deschiderea islamului spre modernizare și pluralism prin intermediul rațiunii, singura facultate umană ce poate media un dialog între persoane ce nu rămân prizoniere certitudinilor religiei și culturii proprii. Conduce reflecția critică, rațională la relativism sau necredință (infidelitate)? Timpul, deci modernitatea, aduce cu sine uitarea mesajului inițial al lui Mahomed și degradarea comunității primilor musulmani? Fundamentalistii răspund pozitiv și rezultatele se văd. Rostul filosofiei este exact contrariul – unul dintre capitole se intitulează *Obligația de a filosofa* – anume de a educa în sensul deschiderii spre Celălalt, fără a-ți pierde propria identitate. Astfel, timpul nu trebuie denigrat pentru că „este Dumnezeu”, cum spune poetul și filosoful indian Muhammad Iqbal, iar la o definiție precum aceasta a lui Ibn Tufayl: „a se reda sieși și a se împăca în felul acesta cu Dumnezeu, pentru că s-a împăcat cu sine – aceasta se numește: <<islam>>”, poate medita, cred, cu folos orice creștin.

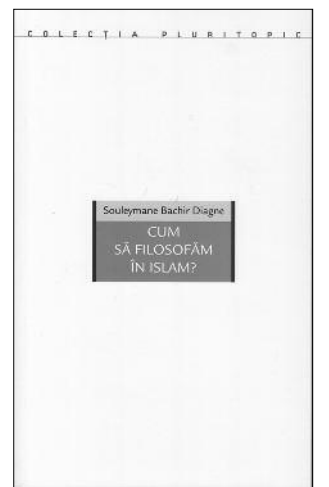
Poate că soluția unui dialog real cu lumea musulmană o reprezintă nu politica sau economia, ci cultura. O zicală considerată un mesaj esențial al islamului sună astfel: „Mai prețioasă decât sângele martirilor este cerneala savanților²”. Dumnezeu știe!

¹De altfel este cunoscut faptul că gândirea medievală occidentală își datorează începuturile traductorilor operelor lui Aristotel din arabă.

² O altă lucrare a lui Souleymane Bachir Diagne, dedicată problemelor și istoriei gândirii africane se intitulează chiar așa: *Cerneala savanților* (trad. de Alexandru Matei, Ed. Ideea Design et Print, Cluj, 2014).

Filosofia islamică s-a născut așadar ca dialog și numai sub această formă poate exista.

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări

un alt cântec de depărtare

taie Doamne iarba rea
din toată grădina mea
taie de la rădăcină
până când dă spre lumină
toată depărtarea lumii
pe care o latră câinii

taie Doamne iarba toată
că e verde că-i uscată
tai-o să nu se ascundă
moartea care stă la pândă

de parcă s-ar mărita
tot mereu cu-altcineva

că vine te ia și pleacă
altei lumi să te petreacă

taie Doamne din desiș
să nu vină pe furiș
să mă prindă nembăiat
că am stea de măritat
și băieții de-nsurat
taie Doamne iarba rea
din toată inima mea
taie de la rădăcină
până când se face lumină

28 septembrie, 2015 -
fresno - california

cronici

...există porecle rezultate din cuvinte comune, care au dobândit un sens metaforic. A. Candrea face distincție între poreclele individuale, aplicate unor persoane, și poreclele generale, aplicate la diferite naționalități. Reținem și clasificarea poreclelor individuale, grupate astfel: A. privitoare la starea fizică a individului; B. Privitoare la starea morală a individului (cusururi, năravuri); C. Privitoare la starea socială a individului.

Microsisteme antroponimice. Nume de familie provenite de la nume de păsări și animale domestice

Numele de familie românești se organizează, în funcție de proveniența lor, în microsisteme antroponimice. Cel mai numeros microsistem antroponimic este cel care cuprinde numele de familie rezultate de la nume personale și derivatele lor. Acestea înregistrează frecvențe foarte mari, de ordinul zecilor de mii. Pe locuri fruntașe se situează microsisteme antroponimice care cuprind nume de familie care exprimă originea locală, cele care provin de la nume de meserii, funcții publice etc. O categorie aparte include nume de familie provenite din supranume rezultate din porecle.

Porecla² ia naștere ca element de denominare personală. Când aceasta se transmite colateralilor și urmașilor, funcționând ca nume de familie neoficial, ea devine supranume (Cf. A. Candrea).

Ștefan Pașca distinge o deosebire de altă natură dintre supranume și poreclă³.

Cum numele de familie se transmite pe cale bărbătească de la o generație la alta, ne așteptăm să le considerăm că au o vechime de cel puțin 150 de ani. Este vorba de numele de familie format dintr-un cuvânt, spre deosebire de cel care aparține sistemului popular, tradițional, format din numele tatălui, urmat de cel al bunicului și, eventual, de un supranume (*Ion Gheorghe Vasile Băcanu*).

Numele de familie pe care le discutăm aici își au originea în porecle. Având în vedere distanța mare în timp de la data poreclirii unei persoane și momentul prezent, identificarea cauzelor care au generat porecla nu mai poate fi posibilă. Ștefan Pașca⁴ precizează în acest sens: "Fiecare nume de persoană își are istoria proprie". Din anchetele întreprinse de noi a rezultat că abia dacă poate fi dată o explicație care privește porecla atribuită bunicului. În cele mai multe cazuri răspunsul este același: „Așa ne-am numit”.

În sistemul popular de denotație, porecla este și azi prezentă și definitivă în identificarea unei persoane. La nivelul satului, oamenii se cunosc mai mult prin poreclă decât prin numele de familie. Acesta are o funcție pasivă, este cunoscut, dar prea puțin uzitat. Porecla

tatălui se transmite și azi copiilor, nepoților, deși aceștia au un nume de familie oficial, consacrat în documente de stare civilă. Așa stând lucrurile, nu ne rămâne decât să considerăm că porecla atribuită unui înaintaș a luat naștere în mod similar cu cea atribuită azi. Cele patru surse de origine a unei porecle, menționate în nota 2, au fost și rămân valabile și în prezent.

Aureliu Candrea, în *Poreclele la români*, București, 1895, stabilește caracterul fundamental al poreclei: „Satira a fost întotdeauna mijlocul de căpetenie prin care poporul a căutat să îndrepteze năravurile cele rele” (p.5). În această carte, autorul a discutat mai puțin porecle, nume proprii, dar a avut în vedere cauze care pot genera porecle. Sunt de reținut mai multe considerații de ordin teoretic, cum este relația poreclă-supranume: „Dacă porecla dată cuiva de către o persoană este repetată și de alții la adresa aceleiași persoane, ea devine supranume” (p. 8). Totodată există porecle rezultate din cuvinte comune, care au dobândit un sens metaforic. A. Candrea face distincție între *poreclele individuale*, aplicate unor persoane, și *poreclele generale*, aplicate la diferite naționalități. Reținem și clasificarea poreclelor individuale, grupate astfel: A. *privitoare la starea fizică a individului*; B. *Privitoare la starea morală a individului* (cusururi, năravuri); C. *Privitoare la starea socială a individului* (p. 12-13). Din punctul de vedere al lui A. Candrea, porecla este expresia atitudinii colectivității față de defectele unor persoane: „Poporul, dacă găsește la o persoană un cusur oarecare, care nu-i e pe plac, îi dă porecla care caracterizează bine cusurul acela. /.../ Cu chipul acesta porecele s-au specializat, avându-și fiecare rolul de a califica mai de aproape pe leneși și trândavi, pe proști și nevoiași, pe vicleni și pe răi, pe urâți și zgârciți, pe bețivi și desfrânați” (p. 10).

O precizare demnă de luat în considerație aparține lui Ștefan Pașca: „La baza alegerii și răspândirii supranumelor stăpânește aproape nelimitat, capriciu” (p. 53). De cele mai multe ori, porecla, devenită în timp supranume, își

găsește explicația într-o întâmplare, al cărei „erou” este cel poreclit.

Creдем că poreclele care stau la baza numelor de familie provenite de la nume de păsări sau animale domestice pot fi explicate și prin capriciu. Este de remarcat că Aureliu Candrea n-a identificat astfel de porecle. Cert este că o trăsătură oricât de mică de caracter poate genera o poreclă. O împrejurare aparte în care se găsește o persoană poate, la rândul ei, să stea la baza apariției unei porecle. Rezultă de aici că aceeași poreclă poate avea la persoane diferite cauze diferite. Alte ori, starea sau comportamentul mai multor persoane poate fi etichetată prin același cuvânt, fapt care explică frecvența mare a unor nume de familie provenite de la o poreclă. Unui fricos, indiferent de vârsta la care se constată această caracteristică, i se atribuie, de regulă, porecla *Iepure, Șoșoi*, așa cum un bărbat afemeiat este frecvent poreclit *Bicu, Cocos, Tauru, Țapu*, în opoziție cu *Clapon* (clapon „cocos castrat”, cu sensul figurat „bărbat impotent”). Exemple de felul acesta pot fi numeroase. O persoană arogantă este asociată cu numele păsărilor curcan, găscan, de la care rezultă poreclele *Curcan, Găscan*. Un tânăr încăpățânat și pus pe scandal a putut fi poreclit *Berbec, Dulău*, așa cum unul novice: *Mânzu, Vițel*. Numeroase porecle au primit femeile. *Pisică* sugerează „o femeie șireată.../ care cu o mână te mângâie și cu alta te zgârie” (A. Candrea). „*Cătea* se poreclește o femeie rea, arțăgoasă” (A. Candrea), dar și una de moravuri ușoare. O femeie grasă și cu mers legănat este adesea poreclită *Gâscă, Rață*, iar o persoană cu inteligență precară e poreclită *Găină, Oaie*.

Frecvențele⁵ numelor de familie provenite de la nume de păsări și animale domestice scot în evidență ingeniozitatea oamenilor în evidențierea unor semne caracteristice persoanelor apropiate. Caracterul satiric al acestora este evident. Cu toate acestea, cei poreclii și-au însușit porecla, nu au repudiat-o și au acceptat-o ca nume de familie oficial care s-a transmis generațiilor următoare până în zilele noastre.

NOTE

1 Teodor Oancă, *Nume de familie care aparțin terminologiei viei și vinului*, în „Studii și Cercetări de Onomastică”, 6 (2001), p. 89-98; *Microsisteme antroponimice. Nume de familie provenite de la nume de funcții publice*, în „Studii și Cercetări de Onomastică”, 7 (2002), p. 181-104; *Microsisteme antroponimice. Nume de familie provenite de la nume de funcții publice (II)*, în „Omăgiu Gh. Bolocan”, Editura Universitaria, Craiova, 2006, p. 328-339; *Microsistemi antroponimici. Cognomi formați dal nomi dei pesci*, în „Studii și Cercetări de Onomastică și Lexicologie”, I (2008), nr. 1-2, p. 194-200.

2 Am definit porecla ca rezultat al codificării printr-un nume comun al unei particularități fizice, psihice, morale sau de comportament care caracterizează o persoană, căreia i se atribuie acest nume, cf. Teodor Oancă, *Onomastică și dialectologie*, Fundația „Scrișul Românesc”, Craiova, 1999, p. 44.

3 „Necesitatea utilizării termenului «supranume» e dictată de împrejurarea că acesta are o funcțiune exclusiv antroponomastică, pe când porecla indică o funcțiune semantică. Porecla se dă ca o batjocură unui individ, incidental, supranumele, născut din porecle și calificative sunt legate indisolubil de numele indivizilor, devenind chiar ereditare”, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, 1936, p. 44.

4 *idem*, p. 7.

5 Frecvențele din Anexă au fost extrase din Baza de date antroponimice a României, constituită la Facultatea de Litere a Universității din Craiova în octombrie 1994.

ANEXĂ

Biblic 7 (Bc).

Biblică 69: O- 43 (38-Dj, 5-Vl); M- 5 (Il); ML-5 (4-Bc, 1-Vs); T-13 (11-Bv, 2-Hd); B-3.

Bibiloiu 84: O-3 (Ot); M-62 (Tr); D-12 (Ct); BNT-3 (Tm); B-4.

Căta 391: O-198 (68-Dj, 16-Gj, 2-Mh, 88-Ot, 24-Vl); M-147 (36-Ag, 1-Br, 2-Bz, 1-Cl, 11-Db, 12-Gr, 5-Ph, 79-Tr); D-16 (9-Ct, 7-Tl); ML-3 (1-Bc, 2-Gl); MR-3(Mm); T-9 (6-Bv, 3-Hd); BNT-2 (1-Cs, 1-Tm); B-13.

Cătu 1183: O-583 (241-Dj, 27-Gj, 206-Mh, 14-Ot, 95-Vl); M-220 (24-Ag, 22-Br, 24-Bz, 3-Cl, 2-Db, 53-Gr, 31-Il, 18-Ph, 43-Tr); D-36 (32-Ct, 4-Tl); ML-228 (2-Bc, 2-Bt, 1-Gl, 8-Nt, 5-Sv, 209-Vr, 1-Vs); MR-1 (Mm); T-36 (3-Bn, 18-Bv, 5-Cj, 7-Cv, 3-Hd); BNT-45 (15-Cs, 30-Tm); B-34.

Clapon 491: O-5 (3-Mh, 2-Vl); M-34 (1-Ag, 9-Br, 7-Bz, 15-Gr, 2-Tr); D-16 (Ct); ML-345 (75-Bc, 113-Bt, 1-Gl, 50-Iș, 19-Nt, 13-Sv, 66-Vr, 8-Vs); T-31 (2-Bn, 11-Bv, 3-Cj, 12-Hd, 3-Sb); BNT-9 (Cs); B-51.

Cocos 478: O-640 (168-Dj, 26-Gj, 37-Mh, 132-Ot, 277-Vl); M-1339 (29-Ag, 428-Br, 156-Bz, 106-Cl, 32-Db, 69-Gr, 192-Il, 170-Ph, 157-Tr); D-541 (465-Ct, 76-Tl); ML-243 (15-Bc, 9-Bt, 60-Gl, 24-Iș, 14-Nt, 41-Sv, 56-Vr, 24-Vs); MR-62 (25-Mm, 37-Sm); T-644 (34-Ab, 162-Bn, 68-Bv, 43-Cj, 9-Cv, 113-Hd, 1-Hg, 60-Ms, 154-Sb); CR-176 (52-Ar, 114-Bh, 10-Sj); BNT-353 (209-Cs, 144-Tm); B-789.

Cucos 2155: O-4 (1-Mh, 3-Ot); M-80 (8-Ag, 9-Br, 21-Bz, 4-Cl, 3-Db, 1-Gr, 12-Il, 13-Ph, 9-Tr); D-73 (Ct); ML-1824 (69-Bc, 65-Bt, 207-Gl, 635-Nt, 486-Sv, 58-Vr, 304-Vs); MR-2 (Mm); T-102 (8-Ab, 11-Bn, 37-Bv, 10-Cj, 4-Cv, 24-Hd, 3-Hg, 5-Sb); CR-6 (4-Ar, 2-Bh); BNT- 45 (5-Cs, 40-Tm); B-19.

Curcan 1289: O-230 (136-Dj, 8-Gj, 68-Mh, 13-Ot, 5-Vl); M-319 (50-Br, 10-Bz, 4-Cl, 9-Db, 26-Il, 49-Ph, 171-Tr); D-74 (73-Ct, 1-Tl); ML-379 (81-Bc, 123-Bt, 5-Gl, 99-Iș, 10-Nt, 29-Sv, 13-Vr, 19-Vs); T-68 (60-Bv, 1-Cv, 5-Hd, 2-Mș); CR-7 (Ar); BNT-30 (10-Cs, 20-Tm); B-182.

Curcă 3472: O-735 (353-Dj, 118-Gj, 21-Mh, 114-Ot, 129-Vl); M-790 (122-Ag, 68-Br, 71-Bz, 15-Cl, 28-Db, 53-Gr, 24-Il, 299-Ph, 110-Tr); D-204 (124-Ct, 80-Tl); ML-1337 (36-Bc, 405-Bt, 22-Gl, 313-Nt, 409-Sv, 134-Vr, 18-Vs); MR-2 (Mm); T-287 (4-Ab, 15-Bn, 145-Bv, 5-Cj, 10-Cv, 53-Hd, 21-Hg, 14-

Ms, 20-Sb); CR-12 (5-Ar, 7-Bh); BNT- 59 (8-Cs, 51-Tm); B-46.

Găină 5958: O-792 (438-Dj, 123-Gj, 70-Mh, 132-Ot, 29-Vl); M-1044 (135-Ag, 41-Br, 64-Bz, 84-Cl, 11-Db, 167-Gr, 18-Il, 147-Ph, 377-Tr); D-164 (129-Ct, 35-Tl); ML-2484 (150-Bc, 324-Bt, 57-Gl, 712-Iș, 616-Nt, 236-Sv, 211-Vr, 178-Vs); MR-16 (14-Mm, 2-Sm); T-367 (8-Ab, 99-Bn, 106-Bv, 13-Cj, 5-Cv, 102-Hd, 11-Hg, 8-Ms, 15-Sb); CR-32 (24-Ar, 4-Bh, 4-Sj); BNT-570 (471-Cs, 99-Tm); B-489.

Găscan 493: O-264 (132-Dj, 10-Gj, 110-Mh, 5-Ot, 7-Vl); M-126 (10-Ag, 39-Db, 3-Il, 74-Tr); D-28 (20-Ct, 8-Tl); ML-1 (Bc); T-33 (2-Bn, 3-Cj, 7-Hd, 21-Mș); CR-1 (Bh); BNT-13 (3-Cs, 10-Tm); B-27.

Găscă 2140: O-455 (36-Dj, 9-Gj, 32-Mh, 297-Ot, 81-Vl); M-600 (29-Ag, 160-Br, 31-Bz, 15-Cl, 41-Db, 201-Gt, 28-Il, 37-Ph, 58-Tr); D-229 (199-Ct, 30-Tl); ML-589 (215-Bc, 52-Bt, 31-Gl, 17-Iș, 44-Nt, 139-Sv, 40-Vr, 51-Vs); MR-8 (5-Mm, 3-Sm); T-180 (12-Ab, 8-Bv, 73-Cj, 2-Cv, 38-Hd, 2-Hg, 33-Mș, 12-Sb); CR-9 (5-Ar, 4-Bh); BNT-44 (27-Cs, 17-Tm); B-26.

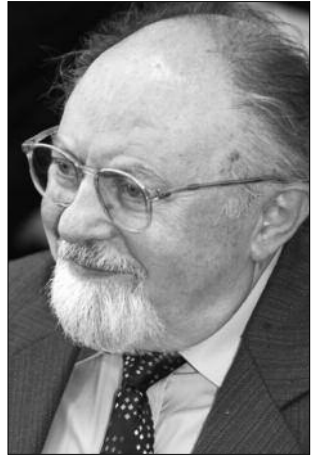
Rață 3272: O-365 (101-Dj, 184-Gj, 31-Mh, 31-Ot, 18-Vl); M-428 (49-Ag, 32-Br, 27-Bz, 40-Cl, 8-Db, 74-Gr, 27-Il, 75-Ph, 96-Tr); D-224 (112-Ct, 112-Tl); ML-1793 (704-Bc, 79-Bt, 449-Gl, 12-Iș, 85-Nt, 258-Sv, 96-Vr, 110-Vs); MR-8 (Mm); T-221 (9-Ab, 1-Bn, 96-Bv, 2-Cv, 75-Hd, 5-Hg, 13-Mș, 20-Sb); CR-15 (9-Ar, 3-Bh, 3-Sj); BNT-188 (107-Cs, 81-Tm); B-30.

Rățoiu 484: O-256 (173-Dj, 23-Gj, 59-Ot, 1-Vl); M-67 (5-Ag, 3-Br, 38-Bz, 1-Cl, 7-Gr, 1-Il, 11-Ph, 1-Tr); D-17 (9-Ct, 8-Tl); ML-97 (47-Bc, 21-Gl, 8-Nt, 11-Sv, 10-Vr); T-30 (1-Bn, 16-Bv, 2-Cv, 3-Hd, 8-Sb); CR-1 (Ar); BNT-13 (9-Cs, 4-Tm); B-3.

Berbec 2404: O-108 (71-Dj, 4-Gj, 30-Mh, 2-Ot, 1-Vl); M-1358 (21-Ag, 45-Br, 323-Bz, 157-Cl, 107-Db, 223-Gr, 140-Il, 162-Ph, 180-Tr); D-210 (180-Ct, 30-Tl); ML-176 (31-Bc, 28-Bt, 16-Gl, 25-Iș, 27-Nt, 2-Sv, 13-Vr, 34-Vs); T-70 (2-Ab, 38-Bv, 6-Cj, 19-Hd, 1-Hg, 4-Sb); CR-1 (Bh); BNT-23 (5-Cs, 18-Tm); B-458.

Cătea 194: O-184 (1-Gj, 62-Mh, 121-Vl); M-6 (1-Ag, 1-Db, 4-Ph); ML-1 (Nt); T-2 (Bv); BNT-1 (Cs).

Cotoi 2547: O-992 (327-Dj, 211-Gj, 130-Mh, 217-Ot, 107-Vl); M-259 (7-Ag, 59-Br, 33-Bz, 59-Cl, 2-Db, 10-Gr, 6-Il, 1-Ph, 82-Tr); D-70 (50-Ct, 20-Tl); ML-104 (7-Bc, 1-Bt, —>

Nucleul lexical autohton *hord* și familia lui

În cartea **Limbă și istorie românească**, Timișoara, 2003, p. 114 și următoarele, am vorbit despre cuvântul **hordă**, pl. **horde**, din **Letopisetul** lui Grigore Ureche, folosit cu înțelesul „depresiuni”, „coclauri; locuri deluroase, accidentate; locuri cu râpi și prăpăstii”.

Acest apelativ topic a dispărut, dar a lăsat în urmă o mulțime de variante și derivate bine reprezentate mai cu seamă, în toponimie și antroponimie.

Cercetarea făcută m-a dus la concluzia că **hord/ord** reprezintă un puternic nucleu lexical autohton, înrudit îndeaproape cu nucleele lexicele **mold** și **bold** pe care le-am prezentat, cu familiile lor, în lucrarea **Memoria limbii române**, vol. I și II.

Precizez de la început că **hord/hordă** nu are nici o legătură cu cuvântul **hoardă** și că nu este înregistrat în nici un dicționar.

Amintesc mai întâi numele satului **Hord**, atestat la 1358, pe lângă Secășeni în părțile Oraviței (Suciu, II, 340). După mai bine de un secol a fost menționat numele de sat **Horzfalwa (horz+falva) în comitatul Themes**, numit **Horzesthe**, adică **Horzești/Horzdești**, la 1485 în districtul **civitas Caransebes** (idem, locul citat). **Horz/Hordz** este pluralul lui **Hord**. Tot formă de plural este, cum se vede, numele topic **Hordești**. La 1638 este menționat un **Iuon Horz** în Țara Oltului (**Urbariile**, I, 636). Același nume **Horz** se întâlnește în Maramureș și în Țara Loviștei. Din ținutul Neamț a fost menționat, în **Recensămintele**, II, 38, numele **Lupul Hordii** (al lui **Hord** sau **Hordea**). În Feleac, jud. Cluj, era **Dealul Hordii**. Numele **Horda** al unui bejenar din orașul Bistrița este consemnat de către Ion Nistor în **Bejenari**, 482.

Hord și **Hărduț** erau nume de familie și **Hărdulești** era un crâng (sătișor) în Tălagiu. Tot aici amintesc și numele de familie **Harduț**, variantă a lui **Hărduț**, și numele crângului **Harduțești** (Mager, **Ținutul Hălmagiului**, 166, 167), în Apuseni.

Despre numele propriu **Hordea**, Iorgu Iordan, în **Dicționar**, spune, greșit, că se explică prin apelativul **hoardă**.

Sunt cunoscute numele de sate **Hordila** și **Hordilești** din jud. Vaslui, explicabile prin apelativul **hordă**, cu suf. **-ilă (+ -ești)**. Aici amintesc și numele de familie **Hordilă** din Cozmești, ținutul Vaslui (**Recensămintele**, I, 232).

În **Glosar dialectal**, 1939, Petre Coman semnaleză existența verbului **hordăi** „a bate puțin laptele prins, fără să i se scoată untul” și adj. **hordăit** „(despre lapte) amestecat fiert cu neffiert” și „bătut împreună”. Sensul acestui verb se explică prin păstorit, în relație cu stâna în care mulsul se face la câmp, iar prelucrarea laptelui acasă. Transportul laptelui în vase, peste horde, peste neregularități ale drumului, presupune batera lui.

Aducem în apropierea celor două cuvinte verbul **hordorosi** „a umbla cu vasele făcând zgomot”. Se spune **hordorosește prin vase**, adică „umblă prin vase și face zgomot”. Verbul **hordorosi** se explică printr-un derivat **hordoros** „(despre locuri) cu horde, cu neregularități”, sensul fiind în legătură cu zgomotul produs de vasele duse în căruță/în car, dintr-un loc în altul”. Același verb **hordorosi**, cu sensul „(despre căruță) a merge hodorogind din încheieturi” și adj. **hordorosit** „hodorogit” a fost înregistrat din Oltenia de către Dorina Bărbuț. Variantă a acestui verb este **horborosi**, al cărui postverbal este **horbă** „vorbă”.

Nu-i greu să admitem că de la **hord, hordă**, a fost derivat verbul **hordî** pronunțat în părțile de peste munți **horghî**, de unde postverbalul **horgă**, devenit și nume de familie. Din familia acestuia fac parte derivatele **Horgaș**, nume propriu menționat la 1388 în Țara Românească; **Horgea**, **Horghilă**, **Horgescul**, numele de sat **Horgești**, toate cu vechi atestări.

Sunt și nume fără **h-**. O înălțime din Sângiorz-Băi se numește **Dealul Oarghii**, de fapt **Dealul Oardei**. **Ioan Oargă** a fost numele lui Crișan, revoluționarul de la 1784, ortacul lui Horea.

Verbul **hurducă** trebuie încadrat în familia lui **hord**, cu închiderea lui **o** la **u**. Tot aici se așază verbul **hurdui** al cărui sens principal este „a face zgomot ca acela ce se aude când umblă o căruță, când se rostogolește un poloboc sau când cad mai multe obiecte tari, unul peste altul, dintr-o dată”. Sensul vechi al acestui verb este, despre bolovani, stânci, „a se prăbuși, a se dărâma, a se rostogoli”. Derivă, fără îndoială, din **hurdu-**, cu suf. **-ui**. Aici precizăm că **hurdu-** este o variantă a lui **hord-**.

Horhă a însemnat „deal răpos, surpat, dărăpănat; coclauri” și se explică prin **horgă** „idem”, variantă a lui **hordă** „idem”. Cu această variantă s-a constituit expresia **a umbla horha** „a umbla fără nici un rost”,

cuvântul fiind apropiat de pluralul **horhoale** „dealuri răpoase, cu multe gropi”.

Cercul prin Moldova verbul **horhăi** „a umbla în neștire, a rătăci, a umbla fără rost, a umbla degeaba; a căuta ceva (prin întuneric) și a nu găsi”, ca în contextul: **Și tot horhăind el când pe o cărare, când pe un drum părăsit...** (Creangă) sau în contextele următoare: **Să nu umblați... horhăind încolo și încoace prin munți** (Marian); **Am horhăit toată noaptea și n-am putut nimeri acasă** (G. Tofan). La exemplele preluate din **Dicționarul Academiei**, mai adăugăm alte două contexte ilustrative: **Horhăind prin munți, căci nu cunoșteau drumul** (Ionescu, **Dicționar Suceava**, 27); **... horhăind pe coastele și pe stâncile acestea** (Marian, **Tradiții**, 1899, p. 93). Și în Oltenia este cunoscut verbul **horhăi** „a orbecăi, a băjbăi, a merge pipăind, a rătăci” (Bărbuț, 100).

Am prezentat aici doar o parte a familiei substantivului **hord**, fem. **hordă**, dar și așa se vede că s-a produs în timp și teritorial o mare diversificare a nucleului lexical pe care l-am identificat. Cuvintele din această familie au rămas cu etimologie necunoscută sau greșit soluționată din cauză că au fost analizate izolat, în afara familiei lor.

Mai multe informații, cititorul interesat poate găsi în lucrarea amintită la începutul acestui articol.

BIBLIOGRAFIE

- BĂRBUȚ, Dorina, **Dicționar de grai oltenesc**, Craiova, 1990.
 COMAN, Petre, **Glosar dialectal**, București, 1939.
 DA = **Dicționarul limbii române (literele A-L)** publicat de Academia Română, București, 1913-1949.
 IONESCU, Serafim, **Dicționar geografic al județului Suceava**, București, 1894.
 IORDAN, Iorgu, **Dicționar al numelor de familie românești**, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1983.
 MAGER, Traian, **Ținutul Hălmagiului**, I-II, Arad, 1938.
 MARIAN, S. Fl., **Tradiții populare române din Bucovina**, București, 1895.
 NISTOR, Ion, **Bejenari ardeleni în Bucovina**, în „Codrul Cosminului” (Cernăuți), II-III (1925-1926).
Recensămintele populației Moldovei, I-II, Chișinău, Ed. Știința, 1975.
 SUCIU, Coriolan, **Dicționar istoric al localităților din Transilvania**, I, 1967; II, 1968, București, Ed. Academiei.
Urbariile Țării Făgărașului, I-II, 1601-1650. Editate de acad. D. Prodan, București, Ed. Academiei, 1970.

→ 17-Gl, 10-Iș, 57-Nț, 3-Sv, 8-Vr, 1-Vs); MR-10 (9-Mm, 1-Sm); T-835 (14-Ab, 104-Bn, 29-Bv, 11-Cj, 25-Hd, 13-Hg, 630-Mș, 9-Sb); CR-31 (14-Ar, 2-Bh, 15-Sj); BNT-47 (22-Cs, 25-Tm); B-199.
Dulău 618: O-24 (4-Gj, 20-Mh); M-5 (2-Cl, 3-Ph); D-5 (Cț); ML-12 (10-Bc, 2-Nț); MR-8 (5-Mm, 3-SM); T-405 (175-Ab, 3-Bv, 26-Cj, 8-Hd, 65-Mș, 128-Sb); CR-120 (9-Ar, 111-Bh); BNT-30 (5-Cs, 25-Tm); B-9.
Epure 10037: O-2290 (730-Dj, 394-Gj, 459-Mh, 359-Ot, 348-Vl); M-2134 (435-Ag, 223-Br, 153-Bz, 22-Cl, 147-Db, 195-Gr, 33-Il, 416-Ph, 510-Tr); D-435 (344-Cț, 91-Tl); ML-2591 (198-Bc, 533-Bt, 349-Gl, 502-Iș, 121-Nț, 195-Sv, 282-Vr, 411-Vs); MR-23 (10-Mm, 13-Sm); T-974 (226-Ab, 133-Bn, 281-Bv, 45-Cj, 21-Cv, 195-Hd, 1-Hg, 30-Mș, 42-Sb); CR-91 (65-Ar, 8-Bh, 18-Sj); BNT-384 (207-Cs, 177-Tm); B-1115.
Iepure 1614: O-90 (6-Dj, 8-Gj, 2-Ot, 74-Vl); M-34 (4-Br, 23-Bz, 4-Db, 3-Tr); D-8(Cț); ML-17 (11-Sv, 6-Vr); MR-22 (2-Mm, 20-Sm); T-854 (198-Ab, 25-Bn, 23-Bv, 502-Cj, 78-Hd, 18-Ms, 10-Sb); CR-449 (45-Ar, 21-Bh, 383-Sj); BNT-87 (9-Cs, 78-Tm); B-53.
Măgăreț 230: O-137 (109-Dj, 12-Gj, 13-Mh, 3-Ot); M-74 (9-Ag, 12-Cl, 1-Db, 18-Gr, 4-Il, 3-Ph, 27-Tr); D-11 (Cț); ML-4 (1-Gl, 3-Vs); T-4 (Hd).
Măgărița 102: O-1 (Dj); M-101 (97-Br, 2-Cl, 2-Il).
Miel 106: O-1 (Dj); MR-5 (Nț); MR-80 (64-Mm, 16-Sm); T-15 (10-Hd, 5-Sb); BNT-3 (Tm); B-2.
Mielu 420: O-28 (15-Dj, 10-Ot, 3-Vl); M-233 (63-Ag, 14-Bz, 25-Cl, 20-Db, 44-Il, 28-Ph, 39-Tr); D-1 (Cț); ML-30 (10-Bc, 2-Iș, 1-Nț, 17-Vr); MR-7 (Mm); T-8 (1-Bv, 1-Cj, 6-Hd); B-113.
Minz 152: M-14 (Bz); ML-1 (Sv); T-1 (Sv); CR-126 (5-Ar, 121-Bh); BNT-10 (3-Cs, 7-Tm).
Minzatu 447: O-85 (4-Dj, 30-Gj, 19-Mh, 13-Ot, 19-Vl); M-127 (123-Ag, 1-Br, 2-Cl, 1-Ph); D-11 (Cț); ML-54 (12-Bc, 3-Bt, 1-Gl, 10-Nț, 23-Sv, 5-Vs); MR-1 (Sm); T-106 (1-Bn, 96-Bv, 2-Cl, 7-Hd); CR-39 (36-Ar, 3-Sj);

BNT-18 (4-Cs, 14-Tm); B-6.
Minzu 830: O-62 (7-Dj, 2-Gj, 9-Mh, 23-Ot, 21-Vl); M-320 (16-Ag, 133-Br, 18-Bz, 40-Db, 104-Gr, 9-Ph); D-61 (Cț); ML-303 (2-Bc, 232-Gl, 9-Nț, 60-Vs); T-22 (4-Ab, 11-Bv, 5-Hd, 2-Ms); CR-3 (Bh); BNT-30 (28-Cs, 2-Tm); B-29.
Miță 834: O-52 (38-Dj, 6-Gj, 3-Mh, 4-Ot, 1-Vl); M-91 (4-Ag, 41-Br, 18-Bz, 7-Cl, 3-Gr, 1-Il, 9-Ph, 8-Tr); D-157 (33-Cț, 124-Tl); ML-420 (95-Bc, 36-Bt, 88-Gl, 76-Nț, 4-Sv, 5-Vr, 116-Vs); MR-1 (Mm); T-93 (1-Ab, 5-Bn, 66-Bv, 7-Cj, 1-Cv, 12-Hd, 1-Sb); CR-5 (2-Bh, 3-Sj); BNT-5 (3-Cs, 2-Tm); B-10.
Mițu 1087: O-386 (57-Dj, 80-Gj, 243-Mh, 2-Ot, 4-Vl); M-78 (1-Ag, 6-Br, 4-Bz, 46-Cl, 11-Db, 4-Gr, 2-Il, 4-Ph); D-60 (55-Cț, 5-Tl); ML-174 (5-Bc, 5-Bt, 25-Gl, 1-Nț, 17-Sv, 121-Vr); MR-1 (Sm); T-75 (9-Ab, 10-Bv, 3-Cj, 38-Hd, 6-Mș, 9-Sb); CR-19 (15-Ar, 4-Bh); BNT-277 (148-Cs, 129-Tm); B-17.
Oae 608: O-151 (103-Dj, 1-Gj, 4-Mh, 38-Ot, 5-Vl); M-276 (48-Ag, 7-Br, 28-Bz, 35-Cl, 12-Db, 23-Gr, 46-Il, 54-Ph, 23-Tr); D-37 (Cț); ML-36 (9-Gl, 1-Iș, 17-Vr, 9-Vs); T-8 (Hd); CR-5 (Ar); B-95.
Oaie 957: O-194 (30-Dj, 16-Gj, 12-Mh, 101-Ot, 35-Vl); M-424 (33-Ag, 40-Br, 46-Bz, 26-Cl, 54-Db, 16-Gr, 51-Il, 89-Ph, 69-Tr); D-53 (Cț); ML-95 (5-Bc, 1-Bt, 21-Gl, 2-Iș, 63-Vr, 3-Vs); T-19 (4-Bv, 15-Sb); CR-97 (3-Ar, 94-Bh); BNT-3 (1-Cs, 2-Tm); B-72.
Pisica 179: O-19 (13-Dj, 5-Ot, 1-Vl); M-38 (2-Ag, 10-Br, 1-Bz, 1-Cl, 2-Db, 4-Gr, 1-Il, 1-Ph, 16-Tr); D-22 (21-Cț, 1-Tl); ML-23 (1-Bt, 21-Iș, 1-Vs); T-5 (2-Bv, 3-Sb); BNT-8 (1-Cs, 7-Tm); B-64.
Pisică 2306: O-386 (268-Dj, 90-Ot, 28-Vl); M-1230 (84-Ag, 382-Br, 18-Bz, 24-Cl, 136-Db, 127-Gr, 16-Il, 37-Ph, 406-Tr); D-238 (222-Cț, 16-Tl); ML-84 (5-Bc, 14-Bt, 55-Gl, 50-Iș, 5-Nț, 1-Vr, 4-Vs); MR-2 (Mm); T-39 (20-Bv, 1-Cj, 10-Hd, 8-Sb); BNT-24 (3-Cs, 21-Tm); B-253.

Pisoi 180: O-119 (91-Dj, 7-Gj, 21-Mh); M-3 (Gr); D-13 (6-Cț, 7-Tl); ML-3 (1-Iș, 2-Nț); T-6 (1-Bv, 1-Cv, 4-Hd); BNT-12 (11-Cs, 1-Tm); B-24.
Purcea 1311: O-418 (219-Dj, 5-Gj, 53-Mh, 128-Ot, 13-Vl); M-525 (84-Ag, 5-Br, 87-Bz, 4-Cl, 1-Db, 110-Gr, 21-Il, 3-Ph, 210-Tr); D-22 (Cț); ML-7 (1-Gl, 1-Iș, 3-Nț, 1-Sv, 1-Vs); T-199 (5-Ab, 170-Bn, 2-Bv, 8-Cj, 12-Hd, 2-Sb); CR-3 (2-Ar, 1-Sj); BNT-9 (6-Cs, 3-Tm); B-128.
Purcel 2632: O-330 (67-Dj, 122-Gj, 55-Mh, 42-Ot, 44-Vl); M-355 (112-Ag, 5-Br, 4-Bz, 13-Cl, 29-Db, 28-Gr, 10-Il, 31-Ph, 123-Tr); D-28 (Cț); ML-391 (28-Bc, 3-Bt, 98-Gl, 14-Iș, 40-Nț, 173-Vr, 35-Vs); MR-43 (3-Mm, 40-Sm); T-1103 (188-Ab, 151-Bn, 37-Bv, 660-Cj, 51-Hd, 4-Hg, 6-Ms, 6-Sb); CR-123 (75-Ar, 44-Bh, 4-Sj); BNT-123 (14-Cs, 109-Tm); B-136.
Soldan 930: O-7 (Dj); M-281 (7-Br, 55-Bz, 6-Db, 70-Il, 143-Ph); D-21 (Cț); ML-535 (6-Bc, 54-Bt, 8-Gl, 117-Nț, 316-Sv, 2-Vr, 32-Vs); MR-2 (Mm); T-53 (4-Ab, 8-Bn, 20-Bv, 18-Hd, 2-Hg, 1-Mș); CR-4 (2-Ar, 2-Bh); BNT-26 (1-Cs, 25-Tm); B-1.
Șoșoi 450: O-347 (63-Dj, 146-Gj, 49-Mh, 48-Ot, 41-Vl); M-3 (1-Ag, 1-Ph, 1-Tr); D-22 (Cț); ML-26 (2-Bc, 4-Bt, 4-Gl, 16-Nț); T-28 (2-Ab, 6-Bv, 6-Hd, 7-Mș, 7-Sb); BNT-23 (11-Cs, 12-Tm); B-1.
Tauru 158: O-127 (6-Dj, 118-Gj, 3-Mh); M-3 (Gr); T-5 (Hd); BNT-9 (1-Cs, 8-Tm); B-14.
Țapu 2128: O-203 (25-Dj, 2-Gj, 2-Mh, 108-Ot, 66-Vl); M-558 (28-Ag, 115-Br, 45-Bz, 14-Cl, 66-Db, 2-Gr, 31-Il, 218-Ph, 39-Tr); D-112 (85-Cț, 27-Tl); ML-791 (20-Bc, 119-Bt, 110-Gl, 274-Iș, 128-Nț, 9-Sv, 43-Vr, 88-Vs); MR-7 (6-Mm, 1-Sm); T-216 (10-Ab, 13-Bn, 48-Bv, 13-Cj, 2-Cv, 83-Hd, 30-Ms, 17-Sb); CR-10 (5-Ar, 5-Bh); BNT-39 (7-Cs, 32-Tm); B-192.
Vițel 266: O-15 (1-Dj, 14-Mh); M-1 (Bz); D-6 (Cț); ML-217 (23-Bt, 2-Gl, 178-Iș, 11-Sv, 3-Vs); T-7 (3-Bv, 3-Hd, 1-Sb); BNT-7 (5-Cs, 2-Tm); B-13.

Cercetarea
 făcută m-a dus
 la concluzia că
hord/ord
 reprezintă un
 puternic
 nucleu lexical
 autohton,
 înrudit
 îndeaproape
 cu nucleele
 lexicele mold
 și bold pe care
 le-am
 prezentat, cu
 familiile lor, în
 lucrarea
**Memoria
 limbii
 române, vol. I
 și II.**

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a Cenaclului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Evenimentul a cuprins o lectură publică din creația scriitoarei argeșene Aurelia Corbeanu, despre care a vorbit în nota-i

Cupa Chinei la Șah

caracteristică, amfitrioana manifestării, profesoara și scriitoarea Mona Vâlceanu. Manifestarea a fost animată de actorul Puiu Mărgescu, care a citit proze scurte semnate de Aurelia Corbeanu, dar și de către distinsa autoare, care s-a remarcat prin cărțile sale, străbătute de sensibilitatea aparte față de copii. Aurelia Corbeanu a fost profesoară de limba și literatura română la Curtea de Argeș și a publicat până în prezent 9 volume de poezii și proze scurte. Publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu” s-a delectat cu o oră de literatură, altfel.

Toamna Piteșteană

Festivalul Cântecului Muntenesc

■ Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local au organizat, în perioada 2 – 11 octombrie, o nouă ediție a Târgului „Toamna Piteșteană”. Tradiționala manifestare, care s-a desfășurat în Piața „Vasile Milea”, a cuprins o expoziție de produse agro-alimentare de sezon, flori și terase cu bunătăți preparate pe loc. La inaugurare au participat oficialități județene, locale, care au degustat și cumpărat câte ceva din produsele expuse. Târgul „Toamna Piteșteană” a mai cuprins spectacole de folclor și muzică tânără, susținute de artiști, ansambluri folclorice și formații din cadrul Centrului Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Română de Tineret „Muntenia” au organizat

în Complexul Expozițional „Casa Cărții”, Cupa Chinei la Șah, ediția a treia. Evenimentul, prilejuit de Ziua Națională a Republicii Populare Chineze a cuprins un concurs de șah, la care au participat elevi pasionați de sportul minții, de la unități de învățământ din Pitești. La competiție au fost prezenți reprezentanți ai Ambasadei Chinei la București, președintele Consiliului Județean Argeș, Florin Tecău, viceprimarul municipiului Pitești Laurențiu Zidaru, iubitori ai culturii și civilizației chineze.

■ Centrul Cultural Pitești a sărbătorit Ziua Internațională a Vârstei a Treia, printr-un spectacol muzical-literar, desfășurat în Sala Ars Nova. Manifestarea a cuprins recitaluri de folclor, muzică de petrecere, și poezie, susținute de Grupul Vocal „Armonia”, coordonat de col.(rtr) Nicolae Perniu și de Ansamblul Folcloric „Doruri Argeșene”, sub îndrumarea președintelui Asociației „Eurosenior” a Pensionarilor din România, Florica Bratu. Preț de două ceasuri, publicul format din pensionari cu poftă de viață s-a delectat cu un program special, dedicat lor.

■ Centrul Cultural Pitești a demarat un nou proiect cultural-educativ, sub genericul „Exprimare și comportament cu scriitorul Ioan Nelu Vișan”. Manifestarea, susținută de spumosul om de cultură a reunit un public format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Zinca Golescu” și de la Liceul Tehnologic „ASTRA”. În cadrul dezbaterii, invitatul le-a semnalat celor prezenți o serie de expresii, folosite de cele mai multe ori în mod greșit, întrucât nu sunt cunoscute istoriile acestora.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. Istoricul Marin Toma a susținut o prelegere cu tema “ Incursiune în istoria tăcerii”, vorbind despre tăcere și nuanțele acesteia, în contextul în care tăcerea nu înseamnă doar absența rostirii. Tăcerea care ne vorbește, cum ar fi a operelor de artă, a naturii, tăcerea din cauza fricii, rușinii, timidității, a constituit o abordare fascinantă pentru publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Național “Zinca Golescu”.

■ “Cu banii jos: O istorie monetară a lumii”, s-a numit simpozionul organizat de Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu”. Manifestarea, care s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma” a reunit istorici și pasionați de istorie. Auditoriul a participat interactiv la prelegerea susținută de istoricul Marin Toma despre apariția, evoluția banilor și teorii incitante privind politicile monetare ale viitorului apropiat sau îndepărtat.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat la Casa Cărții o nouă ediție a dezbaterii publice lunare, sub genericul „Conferințele Municipiului Pitești”. Invitat special la eveniment a fost

Conferințele Municipiului Pitești

medicul scriitor și filosof, Dumitru Constantin Dulcan, care a susținut prelegerea cu tema „O nouă spiritualitate”. În fața unui public numeros, distinsul medic, originar din comuna Mârghia, județul Argeș a vorbit despre realitatea pe care o percepem, sensul existenței noastre pe Pământ și despre gândurile pe care le emitem și care, prin efectul de propagare influențează Universul. „Noi suntem ființe spirituale și este nevoie de o schimbare în bine a mentalității, spre a salva planeta și omenirea”, a conchis omul de știință, Dumitru Constantin Dulcan, premiat de Academia Română pentru renumita sa carte cu titlul „Inteligența materiei”.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat un medalion literar, dedicat medicului- scriitor Viorel Pătrașcu. Evenimentul s-a înscris în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Recenzii”, susținut de poeta Denisa Popescu. Publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Zinca Golescu” s-a delectat preț de un ceas cu un program special, oferit de protagoniștii manifestării: Poeta Denisa Popescu a făcut o prezentare a celor 16 cărți semnate de Viorel Pătrașcu, membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești și al Uniunii Medicilor Scriitori din România, precum și o lectură publică din creația distinsului autor. Medicul Viorel Pătrașcu a dialogat cu auditoriul despre domeniile sale preferate - sănătatea, literatura, precum și despre pasiunile pentru călătorii și jurnalism.

■ Centrul Cultural Pitești, Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și Grupul Vocal „Armonia” au organizat o nouă ediție a Cenaclului „Armonii Carpatine”. Manifestarea a cuprins o lectură publică susținută de membri și invitați ai ligii din creațiile proprii și un recital muzical, oferit de Grupul Vocal „Armonia”, sub îndrumarea col.(r) Nicolae Perniu. Preț de mai bine de un ceas, publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima”, creatori și consumatori de cultură s-a delectat cu daruri literare semnate de medicul poet Adrian Mitroi, epigramistul Nic Petrescu, profesorul poet Constantin Vărășcanu, studentele Liliana Jugănar și Denisa Coroja, de la Facultatea de Litere din cadrul Universității Pitești, scriitorul Ionel Dincă, eleve de la Palatul Copiilor din Pitești. În cadrul manifestării a avut loc și lansarea noului număr al revistei „Carpatina”, publicație trimestrială a Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, al cărei conținut a fost prezentat de redactorul –șef, scriitorul Nicolae Cosmescu.

■ Centrul Cultural Pitești și Agenția pentru Protecția Mediului Argeș au organizat o dezbateră interactivă și videoproiecție, dedicate Zilei Stratului de Ozon și Săptămânii Mobilității Europene. Dublul eveniment a fost susținut de consilierul ARPM Roxana Rolea, care a vorbit despre importanța stratului de ozon în contextul schimbărilor climatice și încălzirii globale, dar și despre reducerea poluării, prin folosirea unor mijloace alternative de deplasare, cum ar fi mersul pe jos, cu bicicleta, sau cu role, în cazul copiilor și tinerilor. La dezbateră au participat elevi și cadre didactice de la Liceul Tehnologic „ASTRA”, clasa de protecția mediului.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Carol al II-lea vs. Armand Călinescu”, prilejuit de împlinirea a 76 de ani de la moartea fostului premier al României. În cadrul evenimentului a avut loc și lansarea noului număr al Revistei-document „Restituiri”, publicație trimestrială a Centrului Cultural Pitești. Despre rolul lui Armand Călinescu dar și despre conținutul

→ revistei „Restituiri” au vorbit judecătorul Marius Andreescu de la Curtea de Apel Pitești, istoricii Constantin Vărășcanu, Marius Chiva, consilierul județean Marius Postelnicescu, medicul poet Adrian Mitroi, col. (r) Ion Stan.

■ Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local, prin Centrul Cultural Pitești au organizat în Piața Vasile Milea, Festivalul Cântecului Muntenesc. Evenimentul, aflat la prima ediție a cuprins un spectacol susținut de interpreți de folclor amatori și consacrați, fără limită de vârstă, din zona Muntenia, precum și recitaluri extraordinare, susținute de Ionuț Dolănescu, Cristina Turcu-Preda, Valentin Grigorescu, Nicolae Datcu, Daniela Cernea, Gheorghe Gheorghe, Simona Dinescu, Violeta Dincă, Rodica Oprican, Grupul Vocal „Zavaiodoc”, Victor Buștean și Ionuț Cârstea. Acompaniamentul a fost asigurat de Taraful „Zavaiodoc” al Centrului Cultural Pitești, sub îndrumarea dirijorilor Virgil Iordache și Victor Buștean. Manifestarea a fost animată de prezentatoarea Silvia Semeniuc, dar și de directorul artistic al festivalului, maestrul Valentin Grigorescu.

■ Corul Veteranilor „Mihai Viteazul” din Pitești a împlinit 40 de ani de la înființare. Evenimentul a fost sărbătorit printr-un spectacol aniversar, desfășurat la Centrul Cultural Pitești. Sub îndrumarea col.(rtr) Nicolae Perniu, membrii corului au susținut cu patosul caracteristic, un recital de cântece patriotice dar și de folclor. La ceas aniversar, veteranii au oferit și primit diplome de excelență pentru însemnata contribuție la viața culturală piteșteană. Preț de mai bine de un ceas, publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Armand Călinescu” s-a delectat cu un repertoriu de excepție.

■ Centrul Cultural Pitești și Inspectoratul pentru Situații de Urgență cpt. „Puică Nicolae” Argeș au organizat o demonstrație practică, prilejuită de împlinirea a 25 de ani de la înființarea SMURD în România. Evenimentul, desfășurat în Complexul Expozițional „Casa Cărții” a fost susținut de reprezentanți ai SMURD Argeș, care au prezentat o serie de manevre specifice și au măsurat gratuit tensiunea arterială și glicemia, tuturor celor interesați. La acțiune au participat elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teuleanu” și Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima”.

CARMEN ELENA SALUB

Concursului Național de poezie, debut în volum, „Aurel Dumitrașcu”, ediția 2015

Organizat de Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu” Neamț și revista de cultură, arte & atitudine „Conta”, în anul în care se împlinesc 25 de ani de la moartea poetului (16 septembrie) și 60 de ani de la naștere (21 noiembrie), Concursul Național de poezie, debut în volum, „Aurel Dumitrașcu” și-a desemnat câștigătorul. Juriul format din scriitorii Vasile Spiridon (președinte), Liviu Ioan Stoiciu, Emil Nicolae, Adrian G. Romila, Nicolae Sava, Vlad A. Gheorghiu și Adrian Alui Gheorghe (inițiator și coordonator al proiectului), membri ai redacției revistei „Conta”, luând în discuție manuscrisele prezentate în concurs, semnate de Ioan Bodi (Ploiești), Cristina Mihaela Botilcă (Gruia, Ilfov), Ana Donțu (Sibiu), Tănase N. Grosu (Pseudonim: Th. Grossman; București), Macrina Viorica Lazăr (Toplița/ Harghita), Valeria Matciac (Republica Moldova, Chișinău), Alexandru Povarnă (București), Carla Francesca Schoppel (Brașov), Alexandru Strâmbu (București) și Andreea Voicu (Moreni, Dâmbovița) a decis să acorde premiul „Aurel Dumitrașcu” manuscrisului cu titlul „Cadrul 25”, semnat de Ana Donțu (Sibiu). Manuscrisul premiat va fi tipărit la o editură care promovează, cu precădere, poezia debutanților și va fi lansat la Piatra Neamț în cursul lunii noiembrie.

La primele zece ediții ale concursului, care s-a desfășurat la Neamț în perioada 1994 – 2003, au fost premiați și au debutat Florin Oancea (Sibiu) și Vasile Baghiu (Piatra Neamț) în 1994; Mihai Ignat (Brașov) în 1995; Ana Maria Zlăvog (Iași) în 1996; Cristian Galeriu (București) în 1997; Sorin Gherguț (București) în 1998; Daniel Moșoiu (Cluj Napoca) și Constantin Virgil Bănescu (Tîrgoviște) în 1999; Cătălin Chelaru (Iași) în anul 2000; Elena Vlădăreanu (București) în anul 2001; Dan Coman (Bistrița Năsăud) în anul 2002; Mihai Curtean (Sibiu) în anul 2003.

Concursul a fost întrerupt după ce trei ediții, consecutiv, organizatorii și juriul nu și-au dat acordul pentru a premia și publica volume care nu se suțineau valoric, după excelenta serie de autori debutanți în acest context. Din juriu au făcut parte, la primele zece ediții, între alții, Cezar Ivănescu, Cristian Simionescu, Liviu Ioan Stoiciu, Radu Săplăcan, Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Nicolae Sava, Radu Florescu, Cristian Livescu, Emil Nicolae, Lucian Vasiliu, Vasile Spiridon.

Ana Donțu (n. 1 decembrie 1985, Rep. Moldova) a absolvit Facultatea de Litere și Arte a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Membru fondator al grupării „Zona nouă”, a publicat poezie în mai multe reviste literare (Echinoc, Corpul T, Hyperion) și în antologia colectivă Zona Nouă (2011). În 2015, a fost printre cei șase tineri scriitori selectați pe lista lungă a Concursului internațional PEN NEW VOICES.

Adrian Alui Gheorghe, inițiator al proiectului: „Dacă avem un câștigător al acestei ediții, trebuie să recunoaștem că demersul nostru a fost unul reușit. Sunt un susținător al poeziei tinere și mă bucură orice sunet original, proaspăt. Poezia este acea energie interioară a unei limbi, a unei culturi care îi dă vigoarea de moment. Au fost, în concurs și alte voci notabile, care vor reuși în final dacă vor avea puterea să depășească primele niveluri de comunicare, dacă vor intra în dialog cu poeziile actuale. Mizez, de exemplu și pe poezia foarte tinere autoare Andreea Voicu, cu un manuscris aproape de debut. Voi urmări, firește și evoluțiile celorlalți. Manuscrisul semnat de Ana Donțu ne-a convins pe toți că avem de a face cu un poet format, așteptăm confirmarea criticii literare, a cititorilor. Acest concurs este, în orice caz, cel mai frumos mod de a-l omagia pe Aurel Dumitrașcu, un poet optzecist care s-a risipit pe sine pentru ca poezia să aibă prezent și orizont.”

La nr. 400, Argeșul curge spre Dulcea Franță...

(urmăre din p. 32)

distrez”. E una din concluziile pe care le trage compatriotul nostru, Eugene Ionesco, în Jurnalul său redactat „în fărâme”. Am luat aminte și mi-am zis că e bine să procedez la fel. E o poveste cu ruși care ne va reda, sper, seninătatea. La festival vin, în fiecare an, doi ruși pe nume Mitia și Alexei. Ei sunt din același oraș, situat aproape de Polul Nord, nu știu nici o limbă străină și nu vorbesc deloc, în limba rusă, unul și altul. Ei se apropiau, de câte ori aveau ocazia, de noi și ne cer(ș)eau prietenia. Asta se datora faptului că am făcut imprudența să le spunem că, pe vremea noastră, la școală limba rusă era obligatorie. Ei au (sub)înțeles că dacă era obligatorie, noi ar fi trebuit să o vorbim în mod curent. S-au înșelat amar. Inutil să vă mai spun că cei doi nu veneau, concomitent, în grupul nostru. Se pândeau unul pe altul și când Mitea era ocupat să deseneze portrete de francezi, Alexei venea să vorbească rusește cu noi. Și invers. În mai toate cazurile, era un lung monolog. Apoi ne pozam fericiți. Problema lui Alexei era una

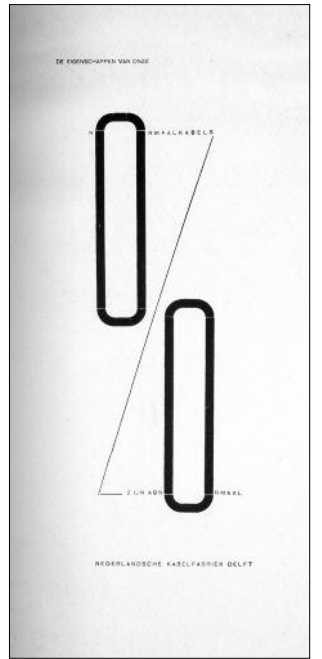
care îl frământa de multă vreme. Cum se face că un prieten comun, Alex de la Otopeni, are o casă cu trei etaje iar el, Alexei, care muncește toată ziua, stă doar la etajul 3 al unui bloc cu 4 etaje? „Se câștigă atât de bine în România din caricatură?” „Pe dracu’, Alexei...”, l-am liniștit noi. „Alex de la Otopeni are casă cu trei etaje pentru a cumpărat teren ieftin și l-a vândut scump aeroportului din vecinătate”. „Ei, acum am priceput”, a dat din cap, cu subînțeles, Alexei. Mitia avea o altă problemă cu noi, românii. Pentru că nu putea pronunța în limba noastră „pășărica” și pentru a ne face, totuși, să zâmbim (sau chiar să râdem) atunci când ne făcea poze, Mitea a recurs la un gest popular încărcat de semnificații. El se prindea zdravăn, cu stânga, de ouăle (Ei, care ouă? Cele pe care ex premierul Năstase ne îndemna să i le numărăm la ferma de la Cornu...) și de „pășărica” din dotare în timp ce cu dreapta apăsa, brusc, de butonul aparatului de fotografiat. (E drept că anul trecut când a venit însoțit de nevastă-sa, Mitia era un cetățean oarecum mai controlat în manifestările lui publice...) „Efectul Mitia” era

garantat. În pozele făcute de el, suntem toți numai un zâmbet, o floare, o rază de soare. În cele pe care ni le-a făcut Alexei ne apare, mereu, în fundal, o casă cu trei etaje peste care cade umbra sumbră a unui avion. Ciortii Alexei! (Al dracu’, Alexei!, n.trad.)

Post Scriptum

Ca să vă devoalez cu cine merg, de doi ani încoace, la Saint Just, am trei variante. Dacă aplic metoda din scrierile de călătorie ale lui Camil Petrescu îi voi numi doar generic („Doi caricaturisti din Cluj. Unul și unul!”). Dacă voi proceda ca în jurnalele de bord ale lui Jean Bart îi voi desemna prin inițiale (O.B. și M.B.) iar dacă voi fi boier, precum a fost Vasile Alecsandri, atunci le voi scrie numele întreg (Octavian Bour și Mihai Boacă) și vă voi zice că ei sunt prietenii mei cu care aș pleca până la capătul lumii și sunt sigur că ne-am întoarce tot prieteni. (Nu cred că există un compliment mai mare pentru niște destoinici tovarăși de călătorie!)

PIET ZWART -
Afiș publicitar pentru o
companie olandeză

Reclama Coca-Cola
(1905)

Nota redacției:

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că Argeș nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat
cu grafică publicitară
din sec. XX.

Revista ARGES poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 22 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură Argeș poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU

Redacția: Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitești.ro; **e-mail:**
revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista ARGES răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

litere